

Wiktoria Gregorczyk¹, Konrad Demianiuk²

Studenckie Koło Naukowe Zakładu Rolnictwa, Akademia Bialska im. Jana Pawła II, Biała Podlaska

Alicja Baranowska³

Akademia Bialska im. Jana Pawła II, Biała Podlaska

https://doi.org/10.29316/9788368103342_5

WPŁYW IMPORTU ZBÓŻ NA WIELKOŚĆ PRODUKCJI I CENY ZBÓŻ W POLSCE – STUDIUM PRZYPADKU

THE IMPACT OF GRAIN IMPORTS ON GRAIN PRODUCTION VOLUMES AND PRICES IN POLAND – A CASE STUDY

Streszczenie

Zboża stanowią podstawę żywienia wielu milionów ludzi na świecie oraz ważny surowiec dla przemysłu, np. paszowego, spożywczego, czy przetwórczego. W Polsce zboża uprawiane są na około 70% powierzchni użytków rolnych, a nasz kraj należy do czołowych producentów zbóż w Unii Europejskiej. Jednak pomimo dużego areалу uprawy zbóż, w ostatnich latach obserwuje się rosnący import zbóż do Polski. Dlatego też celem badań było poznanie opinii rolników na temat importu zbóż do naszego kraju. W rozdziale zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, narzędziem badawczym był anonimowy kwestionariusz ankiety, skierowany do rolników, zajmujących się produkcją roślinną. Wyniki naszych badań jednoznacznie wskazują,

Abstract

Cereals form the basis of nutrition for many millions of people worldwide and are an important raw material for industries such as feed, food and processing. In Poland, cereals are grown on about 70% of the agricultural area, and our country is one of the leading cereal producers in the European Union. However, despite the large area under cereal cultivation, in recent years there has been a growing import of cereals to Poland. Therefore, the aim of the chapter was to find out farmers' opinions on cereal imports to our country. A diagnostic survey method was used in this study; the research tool was an anonymous survey questionnaire, addressed to farmers involved in crop production. The results of

¹ studentka, e-mail: wikusia151505@wp.pl

² student, e-mail: demianiukkonrad@gmail.com

³ dr, <http://orcid.org/0000-0003-0998-1944>; e-mail: a.baranowska@dyd.akademiabialska.pl

że większość rolników odczuwa spadek cen zbóż, a tym samym negatywny wpływ importu na opłacalność produkcji, co z kolei niekorzystnie wpływa na sytuację ekonomiczną prowadzonych przez nich gospodarstw rolnych. Szczególnie dotknięte są mniejsze gospodarstwa, które nie mogą konkurować z dużymi podmiotami (uprawiającymi zboża na dużym areale), dysponującymi korzystniejszymi warunkami zakupu środków produkcji oraz cen zbytu surowca. Zdaniem respondentów niezbędne jest przede wszystkim wprowadzenie dodatkowych cel na import zbóż z państw spoza Unii Europejskiej oraz zwiększenie kontroli jakości importowanych zbóż do naszego kraju.

Słowa kluczowe: zboża, produkcja zbóż, import zbóż

our research indicate that most farmers are affected by the drop in cereal prices and thus the negative impact of imports on the profitability of production, which in turn adversely affects the economic situation of their farms. Smaller farms are particularly affected, as they cannot compete with large entities (growing cereals on a large acreage), which have more favourable conditions for the purchase of inputs and prices for the disposal of raw material. According to the respondents, it is necessary, first, to introduce additional duties on the import of cereals from countries outside the European Union and to increase quality control of imported cereals to our country.

Keywords: cereals, cereal production, cereal imports

Wstęp

Zboża inaczej rośliny zbożowe stanowią nieodzowny element naszej codziennej diety. Rośliny te wykorzystywane są niemalże w każdej dziedzinie naszego życia i mają znaczenie strategiczne. Ich owoce (ziarniaki), bogate w skrobię stanowią podstawę żywienia ludności na świecie, mają również zastosowanie w wielu gałęziach przemysłu, np. w przemyśle spożywczym, farmaceutycznym, tekstylnym, energetycznym, włókienniczym, kosmetycznym. Są również ważnym komponentem produkcji pasz dla zwierząt (Baer-Nawrocka, Kiryluk-Dryjska, 2016; Gołębiewski, Stefańczyk, 2023).

Rynek zbóż stanowi podstawowy segment rynku rolnego we wszystkich państwach na świecie, a zmiany na tym rynku znajdują odzwierciedlenie w wielu gałęziach przemysłu, co określane jest tzw. efektem domina (Kozera, Gołaś, 2003, Sułek i in. 2024).

Światowy rynek zbóż zdominowany jest głównie przez wielkość produkcji pszenicy i kukurydzy. Które w latach 2015-2021 odpowiadały łącznie za ponad 86% światowej podaży zbóż (Ciżkowicz i in., 2022).

Należy podkreślić, że gospodarka zbożowa zajmuje bardzo ważne miejsce w polityce rolnej państw Unii Europejskiej (UE), która jest jednym z czołowych producentów zbóż na świecie (Baer-Nawrocka, Kiryluk-Dryjska, 2015).

Polska jest państwem, w którym zboża stanowią najważniejszą grupę roślin uprawnych. Gospodarka zbożowa w naszym kraju stanowi jedno

z głównych źródeł dochodu rolniczego dla wielu gospodarstw (Kopiński, Matyka, 2016).

W 2024 roku w Polsce zboża były uprawiane na areale około 7,1 mln ha, co stanowiło około 70% powierzchni użytków rolnych (Główny Urząd Statystyczny, 2024).

W wyniku rosnącej integracji polskiego rynku zbóż z rynkiem światowym ceny zbóż w Polsce są w coraz większym stopniu determinowane przez czynniki zewnętrzne (Ciżkowicz i in., 2022). Jednym z czynników zewnętrznych, wpływających między innymi na ceny zbóż jest skala importu zbóż do naszego kraju. Zdaniem Klepacz-Baniak (2025) w sezonie 2022 i 2023 roku (tj. od lipca 2022 do czerwca 2023 roku) import zbóż do Polski z państw spoza Unii Europejskiej wynosił 2,25 mln ton. Natomiast we wcześniejszym sezonie 2021 i 2022 roku był mniejszy i wynosił 814,16 tys. ton zbóż.

Dlatego też celem naszych badań było poznanie opinii respondentów (rolników) na temat wpływu importu zbóż na sytuację prowadzonych przez nich gospodarstw rolnych.

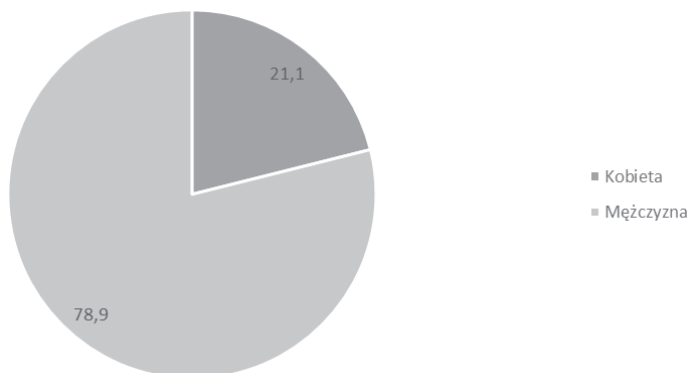
Materiał i metoda

W rozdziale zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Narzędziem badawczym był anonimowy kwestionariusz ankiety, składający się z pytań otwartych oraz zamkniętych, przygotowany w Formularzu Google i udostępniony w mediach społecznościowych (Instagram, Facebook). Respondentami były głównie osoby prowadzące gospodarstwa rolne. Kwestionariusz ankiety składał się z metryczki oraz poruszał następujące zagadnienia:

- Czy Pan/Pani prowadzi gospodarstwo rolne?
- Jak długo prowadzi gospodarstwo rolne?
- Jaką powierzchnię zajmują uprawy zbóż w Pana/Pani gospodarstwie?
- Jakie gatunki zbóż dominują w Pana/Pani gospodarstwie?
- Czy Pan/Pani odczuwa spadek cen skupu zbóż w ostatnich latach?
- Jak import zbóż wpływał na ceny skupu zbóż?
- Czy Pan/Pani odczuwa utrudnienia przy sprzedaży zbóż?
- Czy obecne przepisy dotyczące importu zbóż są korzystne dla polskich rolników?
- W jaki sposób import zbóż wpływa na sytuację ekonomiczną Pani/ Pana gospodarstwa?
- Czy planuje Pan/Pani zwiększyć produkcję zbóż w przyszłości?
- Jakie formy wsparcia byłyby najbardziej pomocne?

Wyniki badań

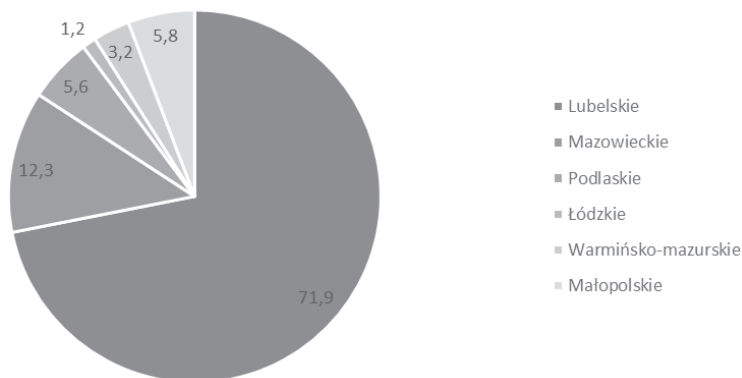
W badaniach sondażowych wzięło udział pięćdziesięciu siedmiu respondentów.

Rysunek 1. Płeć respondentów

Źródło: badania własne.

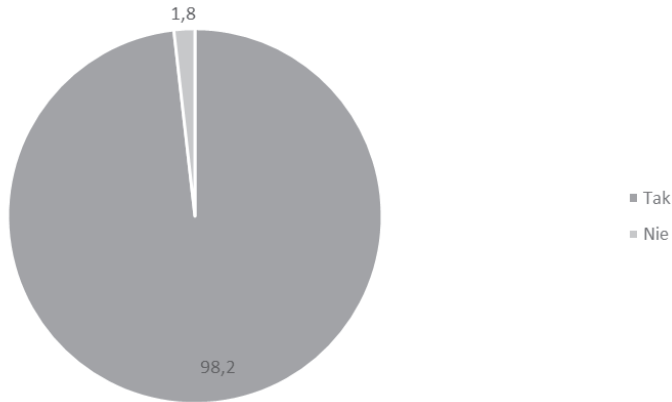
Zgodnie z danymi przedstawionymi na Rysunku 1 w grupie respondentów było 78,9% mężczyzn oraz 21,1% kobiet.

Rysunek 2. Miejsce zamieszkania respondentów

Źródło: badania własne.

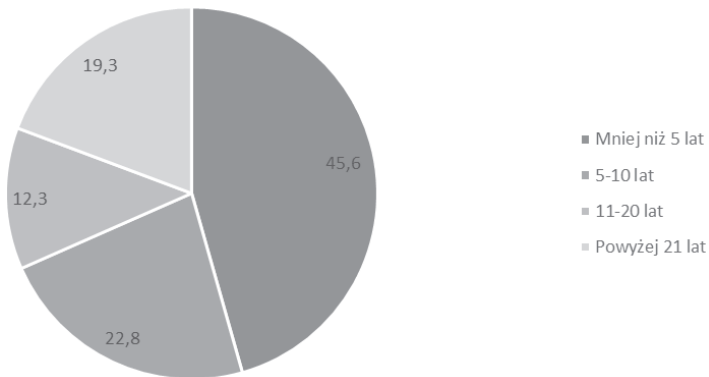
Respondenci mieszkali głównie na terenie województwa Warmińsko-Mazurskiego (71.9%) i Mazowieckiego (12,3%) (Rysunek 2). Natomiast wśród badanych respondentów najmniej osób mieszkało w województwie Łódzkim (1,2%).

Rysunek 3. Respondenci prowadzący gospodarstwo rolne

Źródło: badania własne.

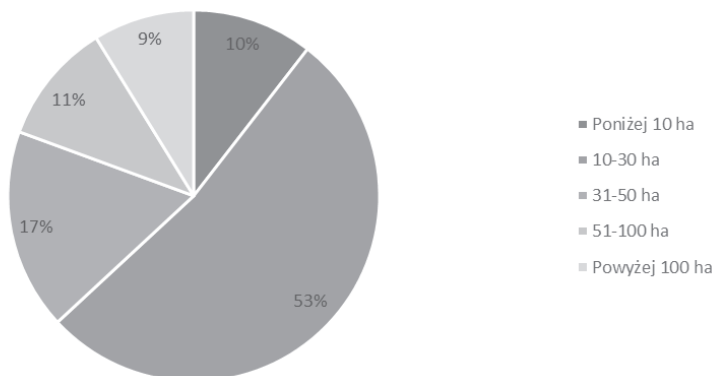
Jak wynika z danych przedstawionych na Rysunku 3. Zdecydowana większość respondentów prowadziła gospodarstwo rolne (98,2%), a tylko 1,8% respondentów nie prowadziła gospodarstwa rolnego.

Rysunek 4. Od ilu lat prowadzi Pan/Pani gospodarstwo rolne

Źródło: badania własne.

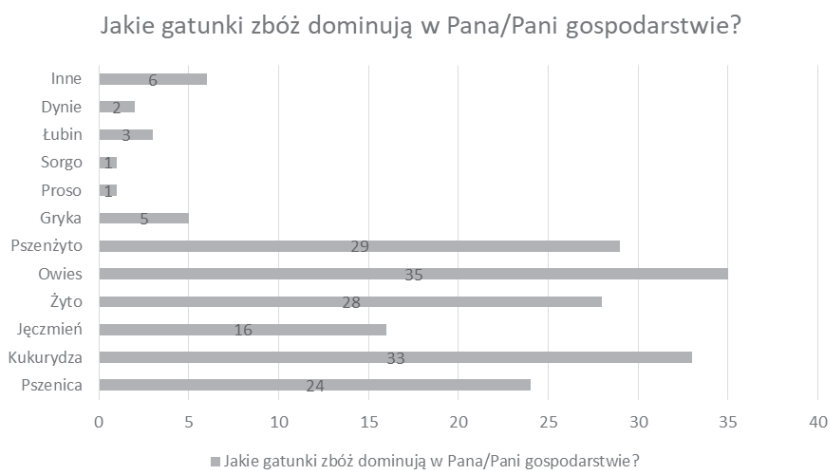
Większość respondentów prowadziła gospodarstwo rolne nie dłużej, niż 5 lat (45,6%). Natomiast wśród badanych respondentów najmniej było osób, które prowadziły gospodarstwo rolne dłużej, niż 21 lat, stanowiły one 19,3% ogółu respondentów.

Rysunek 5. Powierzchnia uprawy zbóż – zgodnie z deklaracją respondentów

Źródło: badania własne.

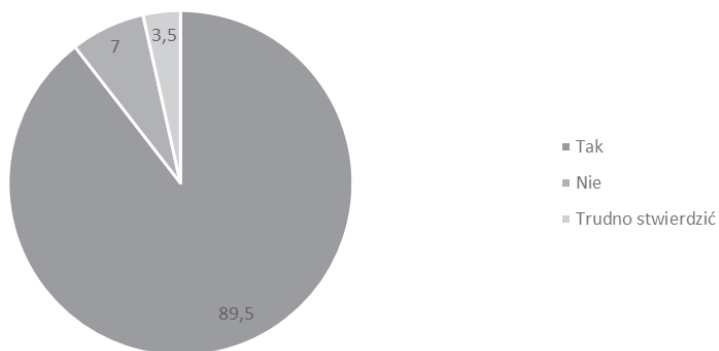
Zgodnie z danymi przedstawionymi na Rysunku 5 większość respondentów uprawiała zboża na areale od 10 do 30 ha (53%), najmniej bo tylko 5% ogółu respondentów uprawiało zboża na areale powyżej 100 ha.

Rysunek 6. Gatunki zbóż, najczęściej uprawiane

Źródło: badania własne.

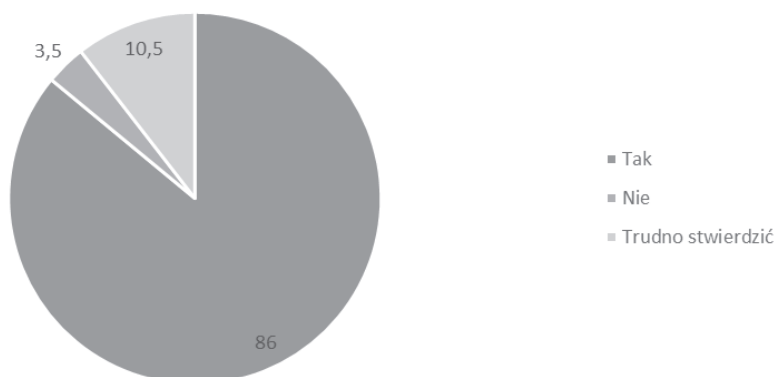
W analizowanych gospodarstwach rolnicy (respondenci) najczęściej uprawiali owies (35 rolników), następnie kukurydzę (33 rolników), oraz 29 rolników uprawiało pszenżyto (Rysunek 6). Była to odpowiedź wielokrotnego wyboru.

Rysunek 7. Czy odczuł Pan/Pani spadek cen skupu zbóż w ostatnich latach

Źródło: badania własne.

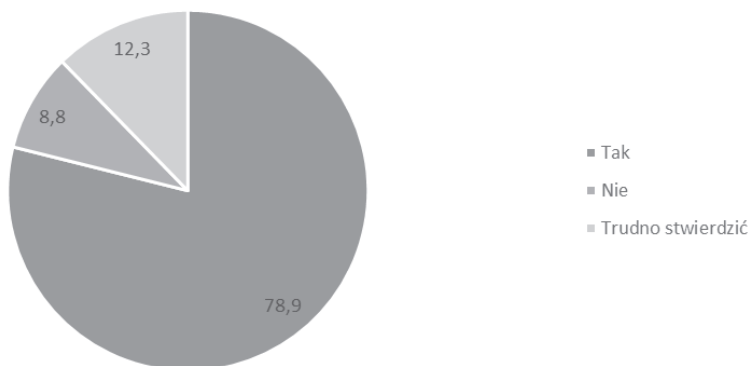
Jak wynika z danych przedstawionych na Rysunku 7 niestety większość respondentów, aż 89,3% odczuła spadek cen skupu zbóż.

Rysunek 8. Czy import zbóż wpływa na ceny zbóż w Polsce

Źródło: badania własne.

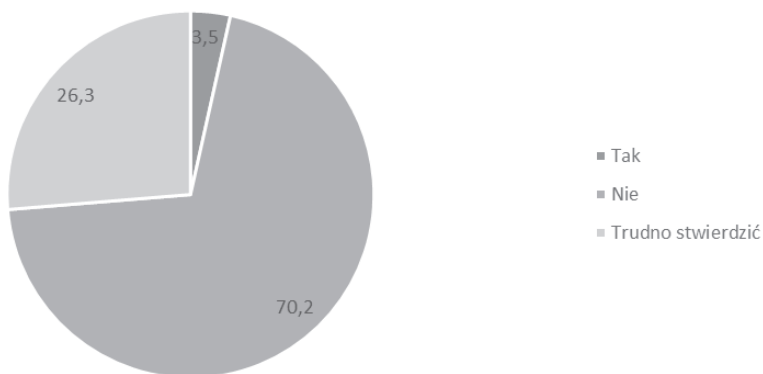
Zdaniem respondentów na ceny skupu zbóż w naszym kraju w głównej mierze wpływa import zbóż, tak stwierdziło, aż 86% respondentów (Rysunek 8).

Rysunek 9. Czy odczuł Pan/Pani utrudnienia przy sprzedaży zbóż w związku z importem zbóż

Źródło: badania własne.

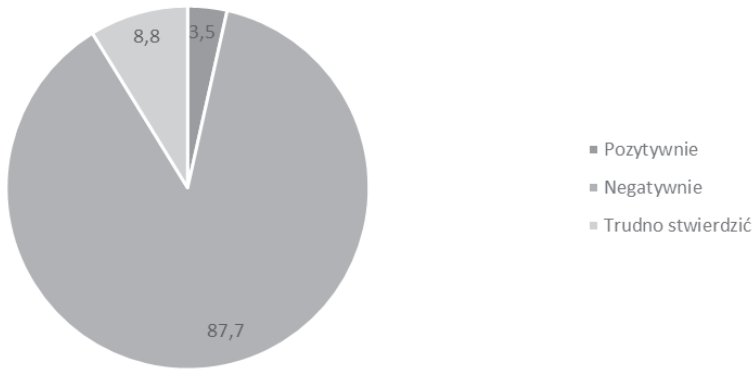
Również większość respondentów odczuwało różnego rodzaju utrudnienia podczas sprzedaży zbóż, które były związane z importem zbóż, tak stwierdziło 78,9% ogółu respondentów (Rysunek 9).

Rysunek 10. Opinia rolników na temat przepisów dotyczących importu zbóż

Źródło: badania własne.

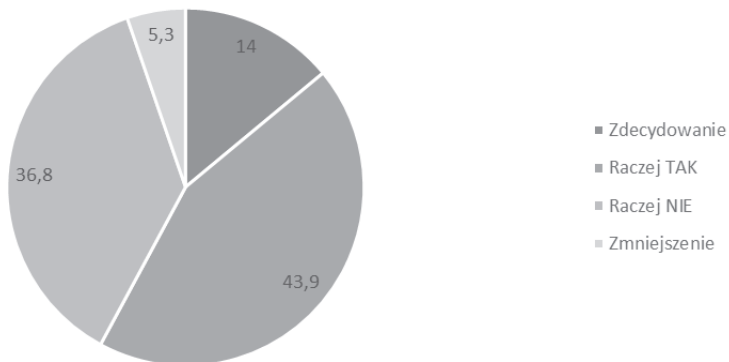
Zdecydowana większość rolników (70,2%) uważa, że przepisy dotyczące importu zbóż są niekorzystne dla polskiego rolnictwa (Rysunek 10).

Rysunek 11. Wpływ importu zbóż na sytuację ekonomiczną gospodarstw

Źródło: badania własne.

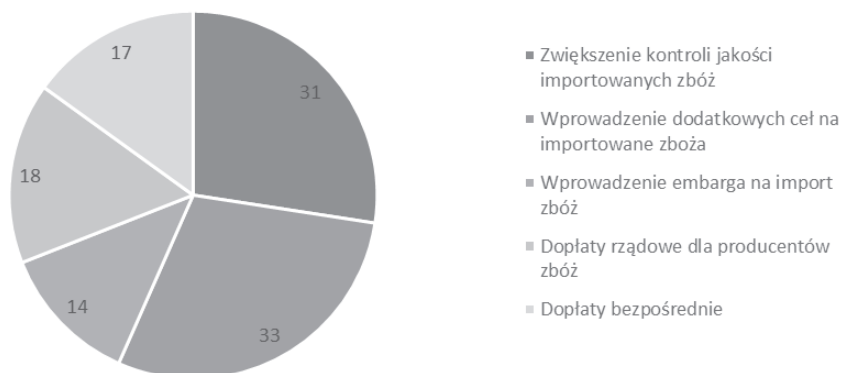
Również większość rolników (87,7%) wyraża opinię, że import zbóż negatywnie wpływa na sytuację ekonomiczną prowadzonych przez nich gospodarstw rolnych (Rysunek 11).

Rysunek 12. Opinia rolników na temat zwiększenia produkcji zbóż w ich gospodarstwach

Źródło: badania własne.

Pomimo niekorzystnego wpływu importu zbóż na sytuację ekonomiczną gospodarstw rolnych, większość respondentów (rolników) (43,9%) (Rysunek 12) planuje zwiększyć areal produkcji zbóż w przyszłości, co może wynikać między innymi z tradycji uprawy zbóż w naszym kraju, jak również z uwarunkowań glebowo-klimatycznych polskiego rolnictwa.

Rysunek 13. Formy wsparcia najbardziej pomocne dla producentów zbóż wg. opinii respondentów

Źródło: badania własne.

Zdaniem producentów zbóż w rozwiązaniu niekorzystnej sytuacji związanej z importem zbóż, najbardziej pomocne byłoby wprowadzenie dodatkowych cel na import zbóż z zagranicy – (33%) oraz zwiększenie kontroli jakości importowanych zbóż – 31% (Rysunek 13).

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że respondenci (rolnicy) uprawiali zboża głównie na areale 10-30 ha, tak stwierdziło 53% respondentów. Wśród uprawianych gatunków zbóż dominował owies, kukurydza, pszenżyto i żyto. Zdecydowana większość rolników (87,7%) uważała, że import zbóż negatywnie wpływa na sytuację ekonomiczną prowadzonych przez nich gospodarstw rolnych. Rolnicy odczuwali spadek cen skupu zbóż oraz różnego rodzaju utrudnienia podczas sprzedaży ziarna, które były związane z importem zbóż do Polski. Jednak pomimo niekorzystnego wpływu importu zbóż na sytuację ekonomiczną gospodarstw rolnych, większość rolników planuje zwiększyć areal uprawy zbóż w przyszłości. W celu poprawienia niekorzystnej sytuacji, związanej z importem zbóż rolnicy uważają, że potrzebne są różnego rodzaju formy wsparcia, a najbardziej pomocne byłoby wprowadzenie dodatkowych cel na import zbóż z zagranicy (33% respondentów) oraz zwiększenie kontroli jakości importowanych zbóż (31%).

Należy podkreślić, że pomimo wielu utrudnień zboża nadal stanowią najważniejszą grupę roślin uprawnych w polskim rolnictwie. Co może wynikać między innymi z tradycji kulturowych, korzystnych warunków glebowo-klimatycznych do uprawy zbóż, prostej technologii produkcji oraz możliwości przechowywania ziarna.

Piśmiennictwo

1. Baer-Nawrocka, A., Kiryluk-Dryjska, E. (2015), Produkcja zbóż w wybranych krajach Unii Europejskiej – uwarunkowania strukturalne i polityczne. *J. Agribus. Rural Dev.*, 4(38), 617-625. <https://doi.org/10.17306/JARD.2015.65>
2. Ciżkowicz P., Janecki J., Olipra J., Wojciechowski W. (2022). Analiza zmian cen zbóż i pasz w Polsce w latach 2015-2021. Wydawnictwo Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej.
3. Główny Urząd Statystyczny. (2024). Wstępny szacunek głównych ziemio-
plodów rolnych i ogrodnich w 2024 r. Pobrane z: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/uprawy-rolne-i-ogrodnicze/wstepny-szacunek-glownych-ziemioplodow-rolnych-i-ogrodnich-w-2024-roku,3,18.html> (dostęp: 14.05.2025).
4. Gołębiowski J., Stefańczyk J. (2023). Czynniki i kierunki zmian na rynku zbóż w Polsce w warunkach wojny na Ukrainie. *Annals PAAAE*, XXV(4), 60-75. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.0103>
5. Klepacz-Baniak J. (b.d.). Import zbóż do Polski 2022/2023 – skala importu. Pobrane z: <https://www.agrofakt.pl/import-zboz-do-polski-2022-2023-skala-importu/>, (dostęp 14.05.2025).
6. Kopiński J., Matyka M. (2016). Ocena regionalnego zróżnicowania współza-
leżności czynników przyrodniczych i organizacyjno-produkcyjnych w pol-
skim rolnictwie. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnictwa*, 1(346), 57-59. <https://doi.org/10.30858/zer/83042>
7. Kozera M., Gołaś Z. (2003). Uwarunkowania zmian poziomu spasanania zbóż w Polsce. *Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu*, CCCLVIII, 91-102.
8. Sułek A., Nieróbca A., Baranowska A., Leszczyńska D. (2024). Kierunki zmian w produkcji zbóż po akcesji Polski do Unii Europejskiej. *Studia i raporty IUNG-PIB*, 73(27), 51-61. <https://doi.org/10.26114/sir.iung.2024.73.04>